

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เป็นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ เพื่อบริการสาธารณะ (Public Broadcasting Service) ที่มุ่งเน้นเสนอรายงานข่าวข้อมูลข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับเรื่องราว ที่มีความสำคัญของชาติในระดับต่าง ๆ อย่างหลากหลายกว้างขวางทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ความถูกต้อง ความเที่ยงธรรม และศีลธรรมของชาติ ทั้งนี้เพื่อดำรงไว้ซึ่งมาตุภูมิ การยอมรับของสาธารณชน ความน่าเชื่อถือ และเกียรติภูมิของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ

ในฐานะสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ โดยสะท้อนขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชาติ ตลอดจนวิวัฒนาการเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ของสังคม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็น สื่อมวลชนของประชาชนชาวไทยทั้งหมดโดยแท้จริง หรือวิทยุของประชาชน กล่าวคือเป็นสื่อกลางสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติและประชามติของสาธารณชน เกี่ยวกับประเด็นปัญหาของชาติขณะเดียวกันเป็นศูนย์กลางเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจจิตสำนึกของความเป็นไทย ความสามัคคี และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของคนในชาติ เพื่อธำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ดังนั้นเป้าหมายสำคัญของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชาติทั้งในด้านการบริหารและราชการ

จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ จึงได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย (2540 - 2544) เพื่อทบทวน และปรับปรุงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและ โครงสร้างกิจการวิทยุกระจายเสียงของกรมประชาสัมพันธ์ให้ทันสมัยได้มาตรฐาน มีศักยภาพ และประสิทธิภาพสามารถสนองตอบความต้องการของสาธารณชน และแนวนโยบายของรัฐ ได้อย่างสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และแผนพัฒนาสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม เพื่อพัฒนาคน และสังคมโดยกำหนด

ยุทธศาสตร์ การพัฒนาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ให้เป็นเครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติที่ครอบคลุมพื้นที่ และสามารถให้บริการได้พร้อมกันทั่วประเทศรวม 3 เครือข่ายพร้อมกันที่ กรมประชาสัมพันธ์ได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย โดยมุ่งถึง ประโยชน์สูงสุดของประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นสามารถให้บริการข่าวสารข้อมูล สารความรู้ กีฬาบันเทิง การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ศาสนา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน ในชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการสร้างคุณภาพ ซึ่งเป็นวาระแห่งชาติซึ่งได้รับความ เห็นชอบจาก คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2542 ในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาวิทยุ กระจายเสียงแห่งประเทศไทยโดยมุ่งเน้น การพัฒนาเนื้อหารายการทั้งรูปแบบภาคส่วนรายการผัง รายการ การติดตามประเมินผลการพัฒนาโครงสร้างทางเทคนิคการพัฒนาบุคลากร และการบริหาร จัดการอย่างเป็นระบบครบวงจร เพื่อสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ตามวัตถุประสงค์และภารกิจที่กำหนดไว้ และในส่วนของ การดำเนินการตาม แผนพัฒนาวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยในช่วงระยะแรกในระบบเครือข่ายวิทยุกระจายเสียง แห่งชาติทั้ง 3 เครือข่าย การบริหารงานบริหารบุคลากร การบริหารงบประมาณ ยังคงอยู่ในความ รับผิดชอบของหน่วยงานเดิม ทั้งสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1-8 ไม่มีการปรับเปลี่ยนแต่ประการใด (กรมประชาสัมพันธ์. 2542 : บทนำ)

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชาติ ได้แก่เครือข่ายวิทยุกระจายเสียงแห่งชาติส่วนในระดับท้องถิ่น โดยมีรูปแบบวิทยุชุมชนอยู่ในช่วง เวลาหนึ่ง ของสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นกรมประชาสัมพันธ์ ได้มอบหมายให้สำนักประชาสัมพันธ์เขต 1-8 คัดเลือกสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยระบบ เอฟ.เอ็ม ดำเนินงานจัดทำ โครงการวิทยุกระจายเสียงชุมชนขึ้นในปีงบประมาณ 2541 เป็นโครงการนำร่องใน 19 จังหวัด ประกอบด้วยสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา บุรีรัมย์ อุบลราชธานี ลำปาง แม่ฮ่องสอน พิษณุโลก เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ สุพรรณบุรี เพชรบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด พัทลุง สงขลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และจังหวัดภูเก็ต

จะเห็นได้ว่าสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดบุรีรัมย์ ความถี่ 101.75 M.Hz เป็น 1 ใน 19 จังหวัดที่กรมประชาสัมพันธ์ได้ให้จัดทำโครงการวิทยุกระจายเสียงชุมชน โดยให้ดำเนินรายการ พันท้วงค์นี้ บอกกล่าวแต่แจ้ง ร่วมคิดร่วมคุย ร่วมด้วยช่วยกัน เสียงจากชุมชน และรายการภูมิปัญญาชาวบ้านจากการดำเนินการ โครงการวิทยุชุมชนผ่านมาเป็นระยะเวลา 4 ปี ยังไม่มีการศึกษาสภาพการจัดรายการวิทยุชุมชนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดบุรีรัมย์ว่าประชาชนผู้รับฟังมีความพึงพอใจต่อการจัดรายการวิทยุชุมชนเพียงใดประกอบกับ ผู้วิจัยเป็นพนักงาน เกี่ยวข้องกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดบุรีรัมย์ จึงสนใจที่จะ

ศึกษาคุณลักษณะของผู้จัดการวิทยุชุมชน ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรายการวิทยุชุมชนในประเด็นเนื้อหาสาระ ช่วงเวลา ข่าวสาร มีสภาพการจัดรายการมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวิทยุชุมชนหรือไม่มีแนวทาง ในการพัฒนารูปแบบการจัดการ รายการผลิตรายการ คุณลักษณะของผู้จัดการ มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคการจัดการรายการแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการวิทยุชุมชน เพื่อจะได้นำข้อมูลจากการวิจัยไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงรูปแบบการจัดการวิทยุชุมชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการวิทยุชุมชนของ สวท.บุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการวิทยุชุมชน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรายการวิทยุชุมชน
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับความพึงพอใจต่อรายการวิทยุ

ชุมชน

สมมติฐานของการวิจัย

ประชากรที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อรายการวิทยุชุมชนแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการวิทยุชุมชน เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการวิทยุชุมชนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทราบความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรายการวิทยุชุมชน
3. ทราบถึงความสัมพันธ์การมีส่วนร่วม ของอาสาสมัครวิทยุชุมชน อาสาสมัครประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน ผู้จัดการ
4. สภาพปัญหาการจัดการกับรูปแบบการจัดการวิทยุชุมชนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดบุรีรัมย์
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปประกอบในการพิจารณาปรับปรุงรูปแบบการจัดการวิทยุชุมชนต่อไป

ขอบเขตในการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทยจังหวัดบุรีรัมย์ คณะอนุกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชน อาสาสมัครประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน อาสาสมัครวิทยุชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และนักวิชาการ สถาบันการศึกษาจำนวนรวมทั้งหมด 52 คน และประชาชนในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทใน จังหวัดบุรีรัมย์ ที่รับมีการส่งกระจายเสียงของ สวท.บุรีรัมย์ ความถี่ 101.75 M.Kz ครอบคลุมถึง รวม 79,868 ครัวเรือน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดบุรีรัมย์ทั้งหมดจำนวน 52 คน

1.2.2 ประชาชนในชุมชนเมืองและชุมชนชนบทในจังหวัดบุรีรัมย์ที่อยู่ในรัศมีการส่งกระจายเสียงของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ความถี่ 101.75 M.Hz ใช้ในการ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน500 คนและเก็บรวบรวม ได้กลุ่มตัวอย่าง 429 คน รวมกลุ่มประชากร ทั้งสิ้น 481 คน

2. ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยมีดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ คุณลักษณะประชากร ประกอบด้วยสถานภาพของบุคคล เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ประสบการณ์การจัดรายการ ด้านสภาพการจัดรายการ การวางแผน ด้านเนื้อหารายการ ผู้จัดรายการ ผู้ผลิตรายการ ด้านสภาพปัญหา ในการจัดรายการ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความพึงพอใจต่อการรับฟังรายการ วิทยุชุมชนด้านด้านรายการความรู้หรือสารคดี รายการข่าว รายการบันเทิง รายการนำเสนอและแก้ ปัญหาชุมชน รายการภูมิปัญญาชาวบ้าน

3. เวลา

เวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยระหว่างเดือน สิงหาคม 2545 – กุมภาพันธ์ 2546

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิทยุกระจายเสียง หมายถึง การส่งคลื่นวิทยุในย่านความถี่ระบบ A.M. ย่าน 531 ถึง 1620 K.Hz และย่านความถี่ระบบ F.M. 87 ถึง 108 M.Hz อันมีความประสงค์ให้เข้าถึงประชาชนผู้รับฟังโดยตรง

วิทยุชุมชน หมายถึง วิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมจัดรายการและสามารถเข้าไปบริหาร จัดการ หรือปฏิบัติในสถานีได้ และเป็นไปตามแนวคิดและความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยยึดหลักการระบอบการทางประชาธิปไตย

คณะกรรมการบริหารวิทยุชุมชน หมายถึง คณะกรรมการบริหารวิทยุชุมชนจังหวัด ประกอบด้วยผู้ชำนาญการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดฯ เป็นประธานประชาสัมพันธ์จังหวัดฯ ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีผลงานสื่อสารมวลชน รวมทั้งผู้แทนอาสาสมัครประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน อาสาสมัครวิทยุชุมชน และ อบต. เป็นกรรมการ โดยมีผู้จัดรายการและนักประชาสัมพันธ์ระดับ 7 เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะอนุกรรมการผลิตรายการวิทยุชุมชน หมายถึง ผู้แทนอาสาสมัครประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน อาสาสมัครวิทยุชุมชน อสม. องค์กรเอกชนและอาสาสมัครอื่น ๆ ที่สนใจจะช่วยเหลือในการจัดรายการในพื้นที่ โดยมีผู้จัดรายการเป็นกรรมการและเลขานุการ

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่หน่วยของรัฐของหน่วยราชการ, สถาบันการศึกษา อาสาสมัคร หมายถึง บุคลากรอาสาสมัครประชาสัมพันธ์หมู่บ้านและอาสาสมัครวิทยุชุมชน

รายการวิทยุชุมชน หมายถึง รายการที่เกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชนโดยยึดหลักว่าคนส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นความต้องการร่วมกันประชาชนเป็นศูนย์กลางของความคิดเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาดำเนินการเองตามหลัก เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน ได้อย่างเต็มที่

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกสนใจและพอใจต่อข่าวสารเกี่ยวกับการ ที่ได้รับจากสื่อต่างๆ ในด้านเนื้อหาสาระและปริมาณ การนำเสนอข่าวสารที่มีอยู่ในปัจจุบัน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมทุกระดับในระบอบการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การวางแผน การสื่อสารภายในชุมชน ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งถึงการผลิต การจัดการใช้สื่อภายในชุมชนต่าง ๆ ประชาชนในชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมหรือมีโอกาสเข้าร่วมในทุกขั้นตอน

ชุมชนเมือง หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และเขตเทศบาลอำเภอต่าง ๆ

ชุมชนชนบท หมายถึง ประชากรที่ยาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล ตามหมู่บ้าน และตำบล
ต่าง ๆ
ลักษณะประชากร หมายถึง ลักษณะที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ และ
อาชีพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University